

International Conference on Management

مدیریت کیفری ریسک جرم در مرحله پیش محاکمه و محاکمه در حقوق
ایران

علی نجیبیان 1، سودابه رضوانی 2

1- مربی گروه حقوق دانشگاه پیام نور، تهران - ایران

(Ali.najibiyani@gmail.com)

2- دانشجوی دکتری حقوق کیفری و جرم شناسی، دانشگاه شهید بهشتی - تهران - ایران

(soodabeh.rezvani@ymail.com)

چکیده

مدیریت را به فرایند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه‌ریزی، سازماندهی، بسیج منابع و امکانات، هدایت و کنترل که برای دستیابی به اهداف سازمانی و بر اساس نظام ارزشی مورد قبول صورت می‌گیرد، تعریف نموده اند. این علم، مبانی و فرایند آن در بسیاری از علوم دیگر از جمله حقوق در ابعاد مختلف مدیریت قضائی می‌تواند با نظر به مطالعات میان رشته‌ای جایگاه شاخص و تعیین کننده‌ای داشته باشد. درهمین ارتباط و در پرتو آموزه‌های مدیریتی، نیز رویکردهای مزبور در حقوق کیفری جایگاه ویژه‌ای پیدا نموده و به ویژه در شکل دهی مبانی نظری سیاست جنایی و در بُعد «سیاست جنایی ریسک مدار» تاثیر بسزایی داشته است؛ در این شاخه، از دو رهیافت کیفری و غیر کیفری برای کنترل جرم با استفاده از ابزارها و شیوه‌های مدیریتی بهره گرفته می‌شود. در رویکرد مدیریتی نظر بر این است که به جای مبارزه بی نتیجه و پر هزینه با همه مجرمان، بهتر است امکانات محدود دستگاه عدالت کیفری صرف مبارزه با درصد ناچیزی از مرتکبان که «هسته مقاوم بزهکاران» یا «گروه‌های پر خطر» محسوب می‌شوند، شود. در این رویکرد، سنجش ریسک مرتکبین با تکیه بر معیارهای بالینی و خصوصاً شاخص‌های آماری نقشی اساسی در ارزیابی خطرناکی مجرمان ایفا می‌کند. در این راستا، رویکردی جدید به نام عدالت سنجشی در سیاست جنایی شکل گرفته است که از روش‌های سنجش آماری ریسک و منطق بیمه جهت پیش‌بینی احتمال تکرار جرم توسط افراد دارای مشخصات جمعیتی شناختی و مجرمانه مشترک در آینده استفاده می‌کند. در این رویکرد، مرتکبین خطرناک با کیفرهای توان گیر و حبس‌های بلند مدت خنثی کننده از جامعه طرد می‌شوند. در مقابل مجرمان کم خطر با لبه نرم عدالت کیفری رو برو می‌شوند. در رهیافت جرم شناختی مدیریت ریسک جرم، در ارتباط با مرحله محاکمه و پیش محاکمه در حقوق ایران، دیدگاه‌های مزبور با تکیه بر تشکیل پرونده شخصیت متهم و صدور قرارهای تأمینی متناسب گرفته تا مرحله تعیین مجازات و استفاده از شیوه‌های مدیریت ریسک و سنجح‌های بالینی، تحول بنیادینی را ایجاد نموده است.

کلید واژگان: مدیریت، حقوق کیفری، جرم شناسی، محاکمه، ایران